

Євген Мамчур

Уманський державний педагогічний університет

(Умань, Україна)

ОСОБИСТІСНІ ЦІННОСТІ ЯК ВИЯВ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Нові освітні реалії зумовлюють підвищені вимоги до рівня фахової компетенції вчителя іноземної мови, його професійних та особистісних якостей. Ці вимоги торкаються здатності самостійно і критично мислити, бути відкритим до педагогічних інновацій, бути здатним адаптувати набуті в університеті знання до нових постійно мінливих запитів суспільства до якості освіти, бути готовим брати на себе педагогічну відповідальність, здатності до постійного самовдосконалення і професійного саморозвитку. Одним із шляхів реалізації цих завдань є виховання стійких професійно-ціннісних орієнтацій у майбутніх педагогів. У сучасній вищій освіті актуальними є пошуки шляхів формування ціннісного потенціалу особистості майбутнього вчителя. Педагогічними засобами формування професійних цінностей майбутнього педагога стає оптимізація аксіологічних можливостей підготовки майбутнього вчителя відповідно до обраного предмету викладання, аксіологізація процесу формування професійних компетенцій, розвиток аксіологічного потенціалу педагогічних практик, педагогічних традицій вищого навчального закладу у створенні умов для ціннісного самовизначення майбутнього вчителя. Розвиток аксіологічного потенціалу особистості педагога, формування системи його ціннісних відношень та установок є одним із основних завдань вищої педагогічної освіти.

Вважаємо, що професійні ціннісні орієнтації вчителя іноземної мови повинні включати спільні для кожного вчителя, незалежно від предмета викладання, педагогічні цінності та цінності, зумовлені специфікою предмета викладання, тому формування професійних цінностей учителя іноземної мови буде визначатися як спільними рисами для педагога будь-якого фаху, так і

специфікою власне його професійних компетенцій. Безперечно, що фахівець у галузі викладання іноземних мов зобов'язаний досконало володіти іноземною мовою, бути готовим до передачі цих знань своїм учням найбільш ефективним способом, сприяти розвитку їхньої самостійності та творчої активності.

Однією з провідних цілей навчання майбутнього вчителя іноземної мови у педагогічному університеті є формування професійної компетентності. Поняття професійної компетентності стало ключовим концептом сучасної педагогічної науки та обґрунтоване у дослідженнях багатьох учених-педагогів.

На підставі опрацьованої наукової педагогічної літератури окреслимо специфічні риси, що визначають особливості педагогічної діяльності вчителя іноземної мови. Розглядаючи питання про професійну компетентність учителя іноземної мови, дослідники вказують, що саме цього вчителя вирізняє сформована іншомовна комунікативна компетенція, що утворює сукупність необхідних знань, умінь та навичок, необхідних для досягнення успіху у спілкуванні в середовищі іншомовної культури [2, с. 232].

Вважаємо, що своєрідність професійних ціннісних орієнтацій буде обумовлена і тим, що завданням учителя є навчити дітей мови. В аспекті аналізованої проблеми, цінною є думка М. Боришевського, який переконливо доводить, що дуже вагоме значення у підсистемі цінностей має глибоке усвідомлення особистістю виняткової ролі в житті людей мови, у якій на генетичному рівні втілюється творча сила народного духу, помисли народу, його сподівання, віра та воля, переконаність у тому, що мова будь-яких етносів, націй, незалежно від чисельності її носіїв є однією з найкоштовніших вартостей людства як цивілізованої спільноти, а зневажливе ставлення до мови навіть найменшого етносу є проявом невігластва, соціальної некомпетентності, антигуманності [1, с.24]. Суголосні ідеї пізніше висловлює В. О. Огнев'юк. Науковець акцентує, що трансляція і творення культури здійснюється саме засобами мови, саме мова забезпечує органічний зв'язок між освітою і культурою, між індивідом і суспільством, між індивідуальною і суспільною свідомістю, між культурою особистості і культурою суспільства, а також стає

полем формування нової культури. Учений зазначає, що культура може не лише об'єднувати людей, а й виступати причиною конфліктів між ними а через це перед освітою постає завдання сформувати у підростаючого покоління багатомовну культуру. Мова фокусує в собі концепцію людини, концепцію свідомості, концепцію буття і освіта може реалізувати свою мету засобами вивчення рідної та іноземних мов [3, с. 262]. Отже, приходимо до висновку, що особливість професійних ціннісних орієнтацій учителя іноземної мови обумовлюється викладанням ним мови, незалежно від її етнічної належності.

Одним із головних завдань сучасної освіти є виховання особистості, котра здатна пізнавати й творити культуру шляхом діалогічного спілкування, що вимагає від усіх учасників педагогічного процесу високого рівня комунікативної культури, комунікативної компетентності, розвинутих навичок спілкування. Підготовка вчителя іноземної мови повинна носити виражений культурологічний характер і бути спрямованою на формування здібностей адаптивної поведінки в спілкуванні з носіями культури країни, мова якої вивчається, а також у процесі вивчення чужої мови необхідно формувати на її основі ментальності, стилю поведінки, традицій і звичаїв народу [4, с. 47].

Зауважимо ще на одній, важливій, як на нашу думку, деталі. Одним із варіантів набуття етнокультурних цінностей є примусове прилучення до чужорідних цінностей, що супроводжується пригніченням його автентичних здобутків. Тому переконані, вчитель іноземної мови має утримувати баланс між, усвідомленням значущості іноземної мови та абсолютною цінністю мови рідної, щоб не допустити ситуації, коли б іноземна мова ставала засобом відтіснення на маргінеси (маргінес – берег, поле книжки, зошита тощо // Великий тлумачний словник сучасної української мови) рідної мови, не зумовила формування стереотипу меншовартості, у нашій ситуації мови української, що, на жаль, спостерігаємо сьогодні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боришевський М.Й. Духовні цінності в становленні особистості громадянина / М.Й. Боришевський // Педагогіка і психологія. – 1997. - №1. – с.24.
2. Максимець С.М. Вплив емпатійності на соціальну адаптацію майбутніх учителів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. Наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / С.М. Максимець. – Одеса, 2000. – 18 с.
3. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку : [моногр] / В.О. Огнев'юк – К.: Знання України, 2003. – с. 262.
4. Тадеєва М.І. Розвиток сучасної шкільної іншомовної освіти в країнах-членах Ради Європи / М.І. Тадеєва. – с. 143.